

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 83

van **JOS D'HAESE**

datum: 15 oktober 2021

aan **ZUHAL DEMIR**

VLAAMS MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

Vervuiling door plastic pellets - Haven Antwerpen

In de Antwerpse haven worden jaarlijks tonnen plastic pellets geproduceerd, getransporteerd, bewaard en verscheept. Bij iedere handeling gaan er pellets verloren. In 2017 ondertekende het Antwerpse Havenbestuur in het kader van 'Operation Clean Sweep' een Charter met de bedrijven actief in de plastics-keten, waarin zij verklaren te streven naar nulverlies van pellets. In het 'Duurzaamheidsverslag 2019' van de Antwerpse Haven leest men het volgende: "Een wekelijkse monitoring maakt duidelijk waar er vervuiling optreedt en waar maatregelen nodig zijn. Sinds 2017 houden we op regelmatige basis grote opruimacties. In 2017, 2018 en het eerste kwartaal van 2019 werd daarbij respectievelijk 3,4, 3,3 en 3,3 ton pellets uit het milieu verwijderd. Nog geen afname dus, en een extra reden om bijkomende acties te nemen." Opmerkelijk is dat de hoeveelheid pellets die werden verwijderd in het eerste kwartaal 2019 even hoog is als over het volledige jaar 2018. Dit zijn echter de laatste concrete cijfers die publiek gerapporteerd worden.

1. Wat zijn de meest recente beschikbare cijfers met betrekking tot de plastic pellets-vervuiling in de Antwerpse haven en het Schelde-estuarium?
2. Welke concrete monitoring bestaat momenteel om deze problematiek in kaart te brengen? Door wie wordt ze uitgevoerd? Wat is de frequentie van deze monitoring? Op welke locaties? Enkel in de havens zelf of ook op overige locaties in het Schelde-estuarium of zelfs elders in Vlaanderen? Aan wie wordt hierover gerapporteerd? Zijn de resultaten van de monitoring publiek beschikbaar?
3. Voert de Vlaamse overheid, gezien de uitgestrektheid van het probleem, onderzoek voor het in kaart brengen van de verontreiniging door plastic pellets in Vlaanderen? Zo ja, in samenwerking met welke wetenschappelijke of onderzoeksinstelling(en) en op basis van welke onderzoeksmethodiek?
4. Spelen de Vlaamse of lokale overheden op heden enige rol in de monitoring van de pelletvervuiling? Zo ja, via welk departement of overheid? Zijn er concrete plannen om deze rol uit te breiden in de nabije toekomst en zo ja, welke zijn die en via welke overheidsinstelling?
5. In het Uitvoeringsplan Kunststoffen 2020-2025 spreekt men wat betreft deze problematiek over "een visie, uitgangspunten en een set van actieprogramma's die in een breed overlegproces met de verschillende stakeholders geconcretiseerd werden, maar waarin steeds ruimte is om mee te evolueren met nieuwe ontwikkelingen en inzichten".
 - a) Kan de minister een overzicht geven van alle stakeholders die betrokken werden in dit overlegproces?

- b) Werden ook 'onafhankelijke' stakeholders betrokken, die geen directe link hebben met bedrijven, industrie en sector- of belangenverenigingen?
 - c) Met welke middelen werd dit uitvoeringsplan en het volledige overlegproces gefinancierd?
 - d) Wordt in de evolutie en concrete uitwerking van dit plan ook rekening gehouden met wetenschappelijke en extra-sectorale ontwikkelingen en inzichten?
6. In het Uitvoeringsplan Kunststoffen 2020-2025 verwijst men naar het feit dat polymeren ook gebruikt worden voor de productie van vezels, textiel, non-wovens, rubbers (elastomeren)... maar dat men ervoor gekozen heeft om deze materialen niet binnen de scope van het kunststoffenplan te laten vallen. Men geeft als reden hiervoor verschillen aan met betrekking tot wetgeving, preventie, hergebruik, inzameling, recyclage en de te betrekken stakeholders. Nochtans worden ook bij de productie van een aanzienlijk aantal van deze stoffen plastic pellets verwerkt.
- Overweegt de Vlaamse overheid om op termijn de periodieke monitoring, rapporteringsverplichtingen en beleidsmaatregelen op het vlak van plastic pellets ook uit te breiden naar andere bedrijven en sectoren die plastic pellets verwerken in hun productieproces?
7. Wie staat in voor de concrete schoonmaak van de pellets in het kader van het al bestaande reinigingsplan? Is het mogelijk een gedetailleerd overzicht te krijgen aan welke bedrijven er gefactureerd werd en voor welke bedragen en dit van bij de start van deze reinigingsactiviteiten?
8. Waar bevinden zich de aparte zones voor vrachtwagens om plastic pellets te verwijderen na het lossen? Waar bevinden zich filterinstallaties om pellets van regenwater te scheiden?

Deze vraag werd gesteld aan de ministers Zuhal Demir (83), Lydia Peeters (130).

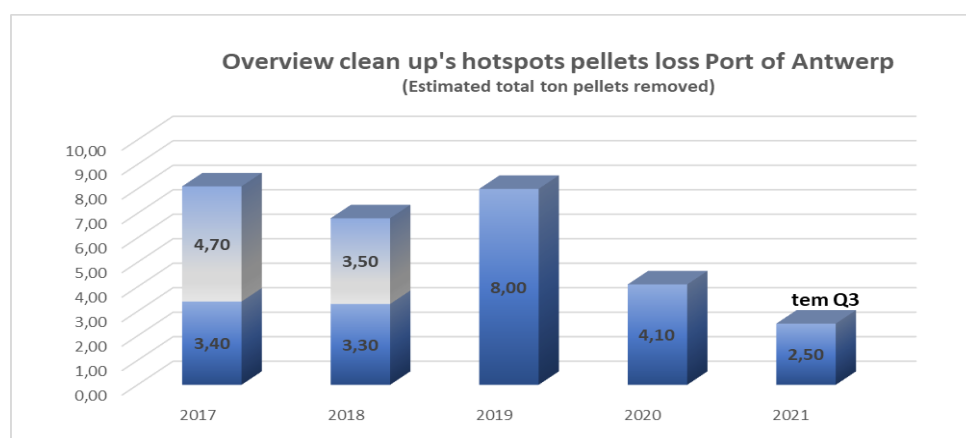
GECOÖRDINEERD ANTWOORD

op vraag nr. 83 van 15 oktober 2021

van **JOS D'HAESE**

1. Specifiek voor de haven van Antwerpen presenteren onderstaande tabel en grafiek de meest recente beschikbare cijfers.

JAAR	2017	2018	2019	2020	2021 (tem Q3)
TON	8	7	8	4	2,5

Bron: havenbedrijf Antwerpen

De geraamde hoeveelheden in 2017 en 2018 verschillen van de hoeveelheden van het verslag in 2019. Havenbedrijf Antwerpen verklaart dit door de volgende gebeurtenissen:

2017: Ten gevolge van een oliecalamiteit werd er een grote hoeveelheid aan kunststof pellets besmeurd met olie. Deze besmeurde kunststof pellets werden via een speciale behandeling verwijderd waardoor er geen aparte weegcertificaten beschikbaar waren. Voor dat jaar wordt een extra hoeveelheid van circa 5 ton verwijderde pellets geraamd.

2018: Een opruimactie werd uitgesteld tot begin 2019 wegens slechte weersomstandigheden. Om een meer waarheidsgetrouw beeld over de vervuiling van 2018 te vormen, wordt er een bijkomende hoeveelheid van 3,5 ton pellets geraamd.

2. Specifiek voor de haven van Antwerpen zijn de verwijderde hoeveelheden aan kunststof pellets volgens het havenbestuur een goede indicator om de vervuiling in kaart te brengen. Aanvullend is in het havengebied van Antwerpen door de Universiteit Antwerpen in 2020-2021 een onderzoek uitgevoerd om de problematiek verder in kaart te brengen. Zo werden de verliespunten op de openbare weg geïdentificeerd en gekarakteriseerd. Verder heeft men de gevolgen voor de lokale fauna onderzocht en een eerste prospectie gedaan langsheen de Schelde om de pellet accumulatie op de oevers in kaart te brengen. Men verwacht de onderzoeksresultaten dit najaar kenbaar te kunnen maken. Havenbedrijf Antwerpen heeft daarenboven ook een bijkomende monitoringscampagne aan de universiteit Antwerpen toegekend. Hierdoor zal ieder kwartaal op verschillende kritische verliespunten aan de openbare weg en op

verschillende accumulatiepunten in de havendokken de hoeveelheid aan kunststof pellets gekwantificeerd worden.

Buiten het Schelde estuarium zoekt de Vlaamse Waterweg in het Interreg 2 Zeeën-project IMMERSE (Implementing Measures for Sustainable Estuaries) naar oplossingen. Tijdens de verlenging van het IMMERSE-project zal DVW de micro- en nanoplasticdeeltjes in de waterkolom verkennend monitoren over een periode van een jaar met metingen per kwartaal. De monitoring wordt uitgevoerd door Universiteit Antwerpen. De eerste stalen werden in augustus 2021 genomen. Er zijn nog geen resultaten beschikbaar.

3. In de periode 2020 – 2021 wordt een eerste nulmeting (T0) van de plastic flux naar zee opgesteld door VLIZ, UGent, UAntwerpen en KULeuven in opdracht van de OVAM in de context van het Vlaams Integraal Actieplan Marien Zwerfvuil. In de nulmeting meten we zowel macro- als microplastics in de waterkolom en ook het sediment. Plastic pellets worden hierin meegenomen. Er wordt gemeten in de Schelde/kanaal Gent-Terneuzen en de haven van Nieuwpoort en Oostende. Op basis van deze metingen en de modellering van de KULeuven zullen we zo komen tot een ruwe nulmeting. Hiervan is momenteel nog geen finaal rapport beschikbaar.

De VMM heeft recent een rapport uitgebracht die de verspreiding van microplastics in het Vlaams oppervlaktewater in kaart brengt. De VMM heeft zich hierbij gefocust op de microfractie. Plastic pellets behoren niet tot die microfractie. Het kan natuurlijk wel dat wanneer die plastic pellets afbreken, ze wel mee in de tellingen zitten. De titel van het rapport is "Onderzoek naar verspreiding, effecten en risico's van microplastics in het Vlaamse oppervlaktewater- kernrapport" en kan onder publicaties op de website van de VMM worden geraadpleegd.

In de context van de nationale werkgroep marien zwerfvuil, gecoördineerd door FOD Leefmilieu (Marien Milieu), werd het VLIZ gevraagd om wetenschappelijke onderbouwing te voorzien voor wat betreft de beschikbare wetenschappelijke studies over (marien) zwerfvuil en microplastics in België. Plastic pellets zijn er ook in opgenomen. In opdracht van de FOD Marien Milieu bundelt het VLIZ dit elk jaar in een beleidsinformerende nota "Overzicht van het onderzoekslandschap en de wetenschappelijke informatie inzake (marien) zwerfvuil en microplastics in België. De laatste dateert van 19 maart 2021 en vindt u op de website van het VLIZ. Daarin staan ook de onderzoeken die ik zonet vermeldde.

4. Op heden spelen de Vlaamse en lokale overheden geen rol in de monitoring van kunststof pellets. Er wordt wel andere actie ondernemen. OVAM werkt samen met AGOP van het departement Omgeving en met afdeling handhaving duidelijke Vlaamse voorwaarden uit om ervoor te zorgen dat accidentele verliezen van pellets tot een minimum beperkt worden en indien ze toch voorkomen, dat de pellets niet in het milieu terecht komen. Op basis van deze voorwaarden zal er ook kunnen gehandhaafd worden. Ik plan ook de opmaak van een BBT-studie in die de maatregelen nog verder kan verfijnen.
5. De zin die u aanhaalt heeft niet enkel betrekking op de acties rond pellet loss. Deze zin komt uit het hfst 1.1 van het plan, 'Opzet van het plan' en heeft betrekking op het uitvoeringsplan dat een visie, uitgangspunten en een set aan acties voorlegt in overleg met stakeholders.

Volledige zin = "Het voorliggende actieplan is echter geen statisch document. *Het presenteert een visie, uitgangspunten en een set van actieprogramma's die in een breed overlegproces met de verschillende stakeholders geconcretiseerd werden, maar waarin steeds ruimte is om mee te evolueren met nieuwe ontwikkelingen en inzichten.* Het actieplan biedt dan ook ruimte om voortdurend af te stemmen met

bestaande en toekomstige beleidsinitiatieven, planningsprocessen en om pragmatische afwegingen te maken.”

- a) Voorafgaand aan het Uitvoeringsplan Kunststoffen deed OVAM zelf een analyse van de kunststofkringloop. Op basis van toen beschikbare studies, recente publicaties en kennis identificeerde de OVAM enkele knelpunten, die ze gedurende 2018 valideerden met stakeholders. Deze validatie gebeurde op twee manieren: via bilaterale contacten en via een stakeholderworkshop op 25/10/2017, met medewerking van Vlaanderen Circulair. Zo werd in meerdere stappen, inhoudelijk input gegeven aan de ontwerptekst. De stakeholders die toen voornamelijk input gaven zijn de trekkers van acties in het huidige uitvoeringsplan, alsook betrokken partners. Die komen zowel uit de private en publieke sfeer. Zoals voor elk uitvoeringsplan het geval is, werd de ontwerptekst zelf onderworpen aan een openbaar onderzoek, die liep van 15 juli tot en met 1 oktober 2019. Iedereen kon toen bezwaren of opmerkingen op de ontwerptekst indienen bij OVAM. Zo had in principe elke Vlaming inspraak op het plan.

Halverwege de planperiode en op het einde van de planperiode wordt het Uitvoeringsplan geëvalueerd door het overlegplatform. Ook de samenstelling van het overlegplatform zal halverwege de planperiode (samen met de evaluatie van het plan) geëvalueerd worden. In het huidige overlegplatform van het plan zetelen momenteel mijn kabinet, OVAM, Vlaanderen Circulair, VLAIO, het Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ), de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM), de Vereniging voor Vlaamse Steden en Gemeenten (VMSG), Interafval, de Vereniging van Vlaamse Provincies (VVP), de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV), de MINARaad, Bond Beter Leefmilieu (BBL), de Federale overheidsdienst voor Volksgezondheid, Veiligheid van de voedselketen en Leefmilieu, VOKA, Comeos, Pack4Food, Fevia, de Interregionale Verpakkingscommissie (IVC), Valipac, Fostplus, essenscia PolyMatters, PlasticsEurope, Denuo, Participatiemaatschappij Vlaanderen (PMV), en de Belgian Quality Association (BQA).

- b) Ik verwijs naar antwoord a. Onder de 'onafhankelijke', publieke stakeholders zitten o.m. BBL, andere Vlaamse administraties, zoals VMM en de federale overheid.
- c) Met de goedkeuring van het Uitvoeringsplan voldeed de OVAM aan de laatste voorwaarde om een EU Life Integrated Project in te dienen voor de tweede en definitieve goedkeuring. Met de goedkeuring van dit project, C-martlife genaamd, kon OVAM ongeveer 9 miljoen euro aan Europese subsidies binnenhalen, die we kunnen investeren in duurzame oplossingen voor de kunststofproblematiek. Het C-martlife-project is bedoeld om onze Vlaamse doelstellingen te behalen voor het afvalbeheer en marien zwerfvuil, met een specifieke focus op het versnellen en versterken van het Uitvoeringsplan Kunststoffen. Projectpartners zijn OVAM, Vlaco, VMSG/Interafval, denuo, Fostplus, Valipac en Westtoer. OVAM coördineert dit project dat loopt sinds 2020 tot eind 2027.

Uiteraard. Conform het Vlaamse regeerakkoord 2019-2024 wil ik met dit kunststoffenplan toewerken naar een innovatieve kunststofkringloopeconomie. Dit plan zorgt er mee voor dat we in Vlaanderen een excellente kennisbasis uitwerken rond kunststoffen. Kennisinstellingen, zoals Centexbel/VKC, het Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ), universiteiten, VITO etc. geven mee uitwerking aan de acties uit dit plan.

6. De scope van het Uitvoeringsplan Kunststoffen is inderdaad afgelijnd tot kunststoffen, kunststofvoorwerpen en kunststofafval. Ook voor textiel en rubbers zet OVAM al

beleidsacties uit. De acties 12 en 13 over pellet loss concentreren zich uiteraard op de 'pellets' zelf en het vermijden dat deze in het milieu terecht komen. Deze acties zijn dus van toepassing op alle sectoren waar deze spills kunnen voorkomen. PlasticsEurope en essenscia rollen het Operation Clean Sweep-systeem verder uit over Vlaanderen. Er is een toename in aantal ondertekenaars, vnl. vanuit de transportsector en kunststof- en textielverwerkers. Ook Denuo trad toe en sensibiliseert haar leden. OVAM moedigt bedrijven aan om zich hierbij aan te sluiten. Via VLAREM zal OVAM bijkomende milieuvoorwaarden opleggen voor bedrijven die pellets produceren, maar ook voor bedrijven die ze transporteren, opslaan, verwerken, herwerken of recycleren.

7. Samen met PlasticsEurope, Port of Antwerp en Alfaport Voka lanceerden we in 2017 een taskforce om pellet verlies over de hele waardeketen aan te pakken: het Antwerp Zero Pellet Loss Platform. Daarin zetelen ook Febetra de Belgische federatie van wegvervoerders en logistieke dienstverleners, red.), Transport en Logistiek Vlaanderen (de beroepsorganisatie van ondernemingen in transport en logistiek, red.), twaalf polymeerfabrikanten, zes logistieke bedrijven en tien transportbedrijven. Zij hebben een reinigingsplan voor pellet spills langs dokken en kaaïen, of voor pellets die toch op openbare wegen terechtkomen. Twee maal per maand worden die wegen waar het risico het hoogst is, gereinigd op kosten van de bedrijven die de acties vrijwillig financieren.
8. In het kader van Operations Clean Sweep worden door bedrijven heel wat inspanningen gedaan om accidenteel pellet verlies te voorkomen. Deze maatregelen en dus ook de zones, kunnen verschillen van bedrijf tot bedrijf. Zo heeft een grote producent van kunststoffen (Ineos) een afblaasstraat geïnstalleerd voor vrachtwagens om overtollige korrels, die na het laden achter blijven, te verwijderen. Vroeger werd dit manueel gedaan. Verder hebben verschillende bedrijven onder meer geïnvesteerd in rioolzeven en filtersystemen voor hun lozingspunt.

Preventieve maatregelen bij het laden en het lossen zullen verder uitgewerkt worden in het Wetgeving (Vlarem) en zullen verfijnd worden in een nieuwe BBT die specifiek rond pellet loss zal uitgewerkt worden. Vlarem bepaalt dat de best beschikbare technieken die hieruit voortvloeien steeds moeten worden toegepast.